

Neobvyklý nález na hníždě motáka lužního (*Circus pygargus*)

An unusual finding on a Montagu's Harrier (*Circus pygargus*) nest

Karel POPRACH

Nenakonice 500, 783 75 Věrovany. E-mail: karel.poprach@tyto.cz

ÚVOD

OBUCH (2000) v recenzi publikace J. Mlíkovského „Potravní ekologie našich dravců a sov“ diskutuje mimo jiné téma teorie lovu kořisti u dravých ptáků. MLÍKOVSKÝ (1998) vyjmenovává celkem deset aspektů, týkajících se především bilance energetických vstupů a výstupů (zisku z lovu kořisti), které dravec musí před lovem zvažovat – bilance času a energie pro přílet na loviště, vyhledání, útok a ulovení kořisti, její transfer na místo zpracování, její pozření, početnost potenciální kořisti na lovišti, množství získané energie z jednoho kusu a druhu ulovené kořisti, množství získané energie na lovišti za časovou jednotku, bilance energetických vstupů a výstupů (zisk pro dravce), výhoda energetického zisku vůči potenciálním rizikům pro dravce (např. možnost být uloven jiným predátorem). OBUCH (2000) s těmito teoretickými názory, založenými na bázi „ekonomického myšlení“ dravce, nesouhlasí a přiklání se spíše k teorii pudového lovu dravce, lovicího živelně, bez významného zvažování energetických vstupů a následného zisku z lovu.

Cílem tohoto příspěvku není dát jednoznačnou odpověď na tuto problematiku. Lze předpokládat, že objektivní realita bude někde mezi uvedenými teoriemi. Dravec bezpochyby loví na základě svých pudových dispozic a instinktů, k lovu je schopen využít svých smyslů, zkušeností a paměti. Současně není naprogramovaný stroj, který jedná jen na základě matematických schémat bilance energetických výdajů a zisku. Předkládaný příspěvek je toho dokladem.

POZOROVÁNÍ

Dne 28. 6. 2012 jsem na Znojemsku (Trstěnice, 262 m n. m., kvadrát 7063) zaznamenal při kontrole na hnízdišti motáka lužního v poli ozimé pšenice zajímavý nález.

Při mém příchodu vylétla z hnízda samice, na hnízdě se nacházela dvě vejce a jedno mládě. Pozoruhodné bylo, že se nejednalo o mládě motáka lužního, ale o mládě skřivana polního (*Alauda arvensis*), které bylo neporušené, v dobré kondici, samice je na hnízdě zahřívala spolu s vejci (obr. 1). Z důvodu blížících se žní jsem hnízdo motáka lužního oplotil před vysečením oplůtkem 2 x 2 m z králíčího pletiva. Při další kontrole dne 11. 7. 2012 bylo na hnízdě jedno neoplozené vejce a jedno mládě motáka lužního, které samice zahřívala, mládě skřivana polního zmizelo. Na této lokalitě (půdním dílu o rozloze 14,25 ha) hnízdil moták lužní v roce 2012 semikoloniálně v počtu sedmi párů.

DISKUSE

Je otázkou, jak se živé a subjektivně zdravé mládě skřivana polního, v dobré kondici, do hnízda dravce dostalo. Z několika videozáznamů monitorovaných hnízd skřivana polního je zřejmé, že moták lužní a moták pochop (*Circus aeruginosus*) uchopují předovaná mláďata skřivana polního zobákem (L. Praus *in litt.*). Potravu pro samici a mláďata motáka lužního zajišťuje samec, který po ulovení kořisti před odletem na hnízdiště potravu na lovišti upravuje (odděluje nestravitelné části těla, např. hlavu, část opeření apod. – obr. 2), transfer potravy probíhá již výhradně v pařátech. Po přiletu na hnízdiště samec většinou předává potravu samici (v letu, na zemi), která ji po dobu cca 2–5 minut

Obr. 1. Mládě skřivana polního ve stáří asi osmi dnů na hnízdě motáka lužního. Trstěnice (ZN). 28. 6. 2012. © Karel Poprach
 Fig. 1. An about 8-day-old nestling of the Skylark in a nest of the Montagu's Harrier. Trstěnice (ZN). 28th June 2012. © Karel Poprach

dále zpracovává (vlastní pozorování). Domnívám se, že na základě výše uvedeného lze vyloučit, že by mládě skřivana polního bylo uloveno a do hnízda přineseno jako kořist. Další možností je, že mládě do hnízda motáka lužního došlo samo. Jeho stáří v době nálezů lze odhadnout na 8. den, což je spodní limit přirozeného opuštění hnízda, které by se pak muselo nacházet někde poblíž hnízda motáka lužního. Před dosažením vzletnosti se mladí skřivani ukrývají ve vegetaci (do hnízda se nevracejí) a samiči již nejsou zahříváni, sourozenci se z důvodu snížení rizika predace drží odděleně (L. Praus *in litt.*). Mládě skřivana polního mohlo dojít na hnízdo v době, kdy samice motáka lužního inkubovala, nebo když byla mimo ně. Je ale otázkou, proč dravec nechal mládě, pravidelnou součást své potravy, žít. Mohl se v něm například projevit instinkt péče o mláďata a mládě skřivana polního takto „adoptoval“, nebo mohl svým chováním sledovat cíl uchování potravy na pozdější dobu.

Z důvodu oplocení hnízda nemohlo mládě skřivana polního později odejít a bylo zřejmě predováno.

V naší (HUDEC & ŠŤASTNÝ 2005) ani evropské literatuře (CRAMP 1980, GLUTZ et al. 1989) jsem se s popisem podobného chování u motáka lužního nesetkal.

Přežívání mláďat, která jsou za normálních okolností kořistí dravce, v hnízdě predátora, je však známé a dokumentované např. u dvojice káně lesní (*Buteo buteo*) – orel mořský (*Haliaeetus albicilla*). Jako nejpravděpodobnější vysvětlení tohoto zajímavého jevu se uvádí neletální predace mláděte káně následovaná rodičovskou péčí ze strany orlů v důsledku chyby v rozpoznání vlastních potomků (LITERÁK & MRÁZ 2011). Jde

Obr. 2. Hraboš (*Microtus* sp.) ulovený a upravený samcem motáka lužního před transferem z loviště na hnízdiště. Žerotín (OL), 29. 7. 2013. © Karel Poprach

Fig. 2. A captured vole (*Microtus* sp.) arranged before transferring from the hunting grounds to the nesting site by a Montagu's Harrier male. Žerotín (OL), 29th July 2013. © Karel Poprach

však jistě o jev velmi výjimečný, protože např. HUDEC & ŠŤASTNÝ (2005) nebo GLUTZ et al. (1989) zastoupení dravce v potravě orla mořského vůbec neuvádějí.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji L. Prausovi za konzultaci věku a chování mláďat skřivana polního.

SUMMARY

During monitoring of seven Montagu's Harrier (*Circus pygargus*) nests near the village of Trstěnice (the Znojmo region, 7063 grid square, 262 m a.s.l.) on 28th June, 2012, the author recorded a female, that took off from a nest with two of her own eggs and one young of the Eurasian Skylark (*Alauda arvensis*) – fig. 1. This about 8-day-old nestling was in good health, it was apparently heated by the female. On 11th July, 2012, an unfertilized egg and a Montagu's Harrier nestling was found in the nest, the Skylark nestling disappeared. It was probably predated.

But how did the alive, apparently healthy Skylark nestling get into the Montagu's Harrier nest? From several video-records of Skylark nests it is known that Montagu's and Marsh Harriers (*C. aeruginosus*) grasp Skylark nestlings with their beak (L. Praus *in litt.*), they arrange them (indigestible parts such as the head, some feathers etc. are removed – fig. 2) and then transfer in talons. Food for a Montagu's Harrier female and young is delivered by a male, it is passed on in the air or on the ground and the female prepares it on her own for next 2-5 minutes. Based on these facts it can be excluded that the Skylark young was brought to the nest as a prey. It is possible, it came there itself when the female was incubating or when she left the nest for some reason. But why did she let it live? Did the young arouse the parental instinct in her? Or did she only preserve a suitable food item for the future?

The survival of a young Buzzard (*Buteo buteo*), probably brought to the nest as a food item for its own chicks, was documented in a White-tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*) nest (LITERÁK & MRÁZ 2011).

LITERATURA

- CRAMP S. (ed.), 1980: The Birds of Western Palearctic. Vol. II. Hawks to Bustards. *Oxford University Press. Oxford et New York*
- GLUTZ VON BLOTZHEIM U. N., BAUER K. M. & BEZZEL E., 1989: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 4: Falconiformes. 2. vydání. *AULA-Verlag GmbH. Wiesbaden*
- HUDEK K. & ŠŤASTNÝ K. (eds.), 2005: Fauna ČR, sv. 29/2. Ptáci - Aves 2/I. *Academia. Praha*

- LITERÁK I. & MRÁZ J., 2011: Adoptions of Young Common Buzzards in White-tailed Sea Eagle Nests. *The Wilson Journal of Ornithology* 123/1: 174-176
- MLÍKOVSKÝ J., 1998: Potravní ekologie našich dravců a sov. *Metodika Českého svazu ochránců přírody* č. 11. ZO ČSOP Vlašim
- OBUCH J., 2000: Recenze publikace Mlíkovský, J. 1998: Potravní ekologie našich dravců a sov. *Metodika Českého svazu ochránců přírody* č. 11. ZO ČSOP, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim. *Buteo* 11: 202-205